INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Gestichtsverpleging of gezinsverpleging voor zenuwlijders?

II.

Zoo ook de krankzinnige moeder; al getroostte zij het zich een tijdlang, de leiding van haar gezin en huishouden aan kinderen of anderen over te laten, zij zal bij oogenblikken hare macht willen hernemen, de leiding, die zij zoo noodig heeft, afstooten, en, onbewust van de gevolgen van haar waanzin, haar eigen gezin verwoesten. Zelfs bij jeugdigen van jaren gaat het niet. Ook al waren zij vroeger aan onderwerping gewoon, zoo ontwaren zij toch, dat de toon, waarop zij in hun abnormalen toestand behandeld worden; de heerschappij, die over hen wordt uitgeoefend; zoo verschillend is van de vroegere, dat zij als van zelf tot verzet en opstand geprikkeld worden. Zoo ooit, dan is het voor hen zoo waar en noodig: vreemde oogen dwingen het best. M. a. w.: het afstand moeten doen van zelfbeheer en autoriteit maakt de verpleging van krankzinnigen in eigen kring onmogelijk. Verpleging in gestichten is voor hen onvermijdelijk; en hoeveel stof tot dank aan den Heere hebben wij dus niet, dat in ons vaderland de Christelijke liefde hare roeping heeft begrepen om die verpleging ter hand te nemen en in de krankzinnigengestichten getracht heeft, het gezinsleven zooveel mogelijk nabij te komen door het pavilloen systeem. Dat blijkt eene uitnemende uitwerking te hebben op vele dier lijders.

En nu onze hoofdvraag, tot welker beantwoording het bovenstaande ter voorbereiding strekte: Welke verpleging zal voor onze zenuwlijders het doeltreffendst zijn: gestichts- of gezinsverpleging? Eene vraag, die in onze dagen zoo dringend is, nu aan eene zijde de hoop verlevendigd is, dat die zaak ter hand zal worden genomen, en aan de andere zijde de vraag om voorlichting en hulp al luider wordt, tengevolge van het schrikbarend toenemend getal patienten. In alle standen der maatschappij (betrekkelijk in de hoogere het meest) neemt het getal der slachtoffers van de overdrevene spanning onzer maatschappij met den dag toe, en wordt het hoog tijd de gevolgen van die misstanden met Christelijken moed onder de oogen te zien.

Ter beantwoording dier vraag zou het zeker noodig zijn, eene juiste omschrijving te geven van wat wij onder zenuwlijders hebben te verstaan; ook of er, en in hoeverre, verband bestaat tusschen die krankheid en krankzinnigheid; waar de grens gelegen is, die bepaalt, waar krankzinnigheid aanvangt, en meer andere vragen, wier beantwoording wij, leeken op wetenschappelijk terrein, overlaten aan onze geleerde psychiaters. Maar waar ook zij aan de ervaring hare beteekenis niet ontzeggen, dringt de liefde tot die patienten ons, al vast, ook aan hun oordeel onze opmerkingen te onderwerpen. En dan is naar aanleiding van die gewaande of bestaande verwantschap aan krankzinnigheid onze eerste raadgeving: Laat den zenuwlijder nooit bemerken, dat gij voor hem vreest, dat hij tot krankzinnigheid zal vervallen; vermijd zelfs allen schijn daarvan. Er zijn er onder die patienten, die zelve gevoelen, dat hunne overspanning hen tot abnormale handelingen zou drijven, die dus zelve reeds met zorg daarvoor vervuld zijn: tracht hun, zoo mogelijk, die vrees te ontnemen. Niets staat hunne herstelling zoo in den weg, als juist de angst daarvoor, en alles moet dus aangewend worden, om hen te doen verstaan, zoo mogelijk te overtuigen, dat bij hen van krankzinnigheid geene sprake is. Zelfs zouden wij dezen regel doorgevoerd wenschen bij die patienten, bij wie zich reeds een „idée fixe" gevestigd heeft. Een niet ongewoon verschijnsel bij zenuwlijders, en dat ongetwijfeld reeds heenwijst naar abnormale werking der geestvermogens, maar dat bij verstandige leiding toch ook weder verdwijnen kan.

Waar bij krankzinnigen de gedachte aan herstelling vaak zeer verre, bij sommigen zelfs de toestand hopeloos is, daar moet bij zenuwlijders niet alleen de hoop op herstel zeer levendig worden gehouden, maar alles in hunne behandeling daarop zijn aangelegd. Overspanning is bijna altijd de oorzaak hunner krankheid, hetzij door te zwaren geestesarbeid, hetzij door de gejaagde overprikkeling in de concurrentie om het bestaan; of wel te sterke aandoeningen en gemoedsbewegingen, aangrijpende teleurstellingen en levensomstandigheden: alle oorzaken van krankheid, waartegenover *rust* het eerste en soms voldoende geneesmiddel is. Voor zenuwlijders is herstel zeer mogelijk onder den zegen des Heeren, en dat uitzicht op herstel moet hun steeds voor oogen gehouden worden, zoo mogelijk hunne ernstige medewerking daarin worden gewekt en aangewakkerd.

Door het, zoo als wij meenen, wegzinken hunner krachten, hebben zij eene sterke neiging tot apathie; moedeloos klagend en zuchtend, willen zij liefst zich bij de pakken lijdelijk nederleggen, en daarom moet een eerste streven zijn, hunne aandacht af te trekken van eigen persoon en kwalen, en te vestigen op andere personen en omstandigheden, en hunne belangstelling daarin op te wekken.

Om daartoe te geraken is verwijdering uit eigen kring beslist noodzakelijk. In eigen kring toch, hetzij dien van arbeid, hetzij van gezin, is de aanleiding tot hun ziekte opgekomen, en ook al kon men in dien kring de vereischte rust verschaffen, dan zou toch alles wat hen omgeeft, eene gedurige heenwijzing en dus herinnering zijn aan wat hunne krankheid veroorzaakte, waardoor gedurig hunne herstelling zou worden belemmerd. Zij het dus om andere oorzaken dan bij krankzinnigen, maar ook de zenuwlijders kunnen niet, met hoop op goeden uitslag, in eigen kring verpleegd worden. Zelfs niet door eigene familiebetrekkingen in nieuwe kringen. Absoluut moet alles afgesneden worden, wat aan den vroegeren levenskring herinneren kan. Een geheel nieuwe kring moet voor hen gezocht worden, opdat aan hunne gedachten een geheel nieuwe loop worde gegeven. Zal er rust in hun gemoed, en dus kalmte in het zenuwleven, komen, dan moet tijdelijk voor goed met het oude worden gebroken. Dat men bij zulk eene verplaatsing vooral lette op voor zenuwlijders gewenschte luchtstreken, spreekt van zelf. Doch dit behoort meer tot het medisch terrein, waarop wij ons opzettelijk niet begeven.

Maar bij zulk eene overplaatsing drage men vooral zorg, dat zij gebracht worden in zulke kringen, die wat levenstoon en beschaving betreft, zooveel mogelijk overeenkomen met dien, welken zij verlaten. B.v. een patient uit den hoogeren stand der maatschappij te brengen in een zeer eenvoudig, burgerlijk gezin, zou te groot contrast voor hem zijn, en gesteld zelfs zijn goeden wil, om zich daarin te schikken, eene inspanning, eene overwinning op zich zelven van hem vorderen, die vooral in den eersten tijd zijne gemoedsrust niet zou bevorderen. Wat eenigszins kan moet aangewend worden, om hem zich zooveel mogelijk op zijn gemak te doen gevoelen, Niet, dat wij alle inspanning zouden afkeuren. Integendeel, die moet zelfs gezocht worden, maar dan zulk eene, die past aan zijne krachten, zijn aard en aanleg. Dat is juist een der geschiktste hulpmiddelen, om aan zijn gedachtengang eene andere richting te geven.

Dat die lijders moeten worden overgeplaatst in kringen, waar de rust in Jezus Christus gezocht en ook gekend wordt, gelijk ook de gave, om zich zelven te verloochenen, en zich te wijden aan zulke verpleging, zal onder Christenen wel geen betoog behoeven. De meest geoefende in humaniteit kan niet presteeren, wat een eenvoudig discipel des Heeren vermag, die door Zijn Geest wordt geleid. Genade schenkt vaak gaven, waaraan de wereld gansch vreemd blijft, ook voor de zickenverpleging.

Op de vraag nu, of zulk eene verpleging het best in gestichten, of minstens even goed als in gewone gezinnen, kan geschieden, meenen wij beslist ontkennend te moeten antwoorden, en zulks om de volgende redenen.

Reeds de gedachte van in een gesticht geplaatst te worden, heeft voor menigen lijder iets afstootends. Dat moge voor een groot deel het gevolg zijn van het vroegere oordeel over gestichten, die meer aan eene kazerne deden denken dan aan een vriendelijk tehuis, ook doordat velen nog onbekend zijn met hetgeen de Christelijke opvatting en liefde in de hervorming van vele gestichten reeds heeft weten te bewerken; — het feit is niet te loochenen, dat de gedachte aan een gesticht afschrikt. Eer een patient daarover heen is, moet een geruime tijd verloopen.

Eene andere reden, waarom wij gestichtsverpleging voor zenuwlijders minder wenschelijk achten, is, dat zij tot op zekere hoogte van zelfstandig zelfbeheer moeten afzien. Dat is een onvermijdelijk gevolg van de inrichting der gestichten. De goede gang der zaken eischt een zich schikken naar de vastgestelde orde; de richtige verpleging stelt niet alleen levensregelen, maar ook tal van verordeningen, die nageleefd moeten worden. De patienten komen onder eene geregelde leiding, en moeten die leiding volgen. Nu zullen vele zenuwlijders zich daarin nog al schikken; het eigenaardige van hun toestand is, dat zij zich liever, machteloos als zij zich gevoelen, laten leiden, dan eigen wil uitspreken en doorzetten. Daartoe ontbreekt hun de noodige werkkracht.

Maar dat is juist, wat bij hen bestreden moet worden. Hebben zij leiding noodig, dan geschiede dat zoo bedektelijk, dat zij dat niet bemerken, en in de meening gebracht worden, dat zij handelen naar eigen zin en wil. Voor hen is een eerste eisch, dat hunne veerkracht worde opgewekt of geprikkeld, om zelfstandig te handelen. Zij mogen zelfs het vermoeden niet krijgen, dat een ander voor hen beslist, en hunne handelingen bepaalt. Daarom moeten zij (minstens voor zoover dat mogelijk is) de vrije beschikking houden over hun doen en laten. Het belemmert alle inspanning van eigen wilskracht, als hun die, zij het ook gedeeltelijk, ontnomen wordt. En het is juist het opwekken van die inspanning, waarop hoofdzakelijk moet worden aangestuurd.

Eene andere schaduwzijde van de gestichtsverpleging is de uitsluiting uit de maatschappij. Niet, dat een gesticht buiten de maatschappij staat, en daarvan afgesloten is, maar het gestichtsleven staat op zichzelf; het kan niet medegaan in den gewonen maatschappelijken gang van zaken, en moet natuurlijk op hen, die daarin leven, den indruk maken, dat zij van de maatschappij zijn uitgesloten. En die opvatting mag de zenuwlijder niet hebben.

(Slot volgt.)

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Wijckel en Balk, F. Diemer, te Aalden.

AANGENOMEN: Winterswijk, G. Renting, te 's Gravendeel. — Kruiningen, H. W. Luman, cand. te Leiden.

BEDANKT: Langeslag en Blokzijl, H. W. Luman, cand. te Utrecht. — Tiel, G. Renting, te 's-Gravendeel. — Monnikendam, J. Zijp, te Koudekerke. — Jutrijp—Hommerts, G. Ploos van Amstel, te Wons.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Sliedrecht, F. Heineman, te Alblasserdam. — Ecxst, N. Renken, cand. te Groningen — Randwijk en Lakemond, G. Nijhuis, te Veenendaal. — Makkum, W. Helleman, te Wapenvelde. — Dongjum, D. Eddens, cand. te Groningen. — Aalsum en Wetsens, C. J. Oskan, cand. — Well en Ammerzoden, J. A. K. van Leeuwen E.Hz., te Avereest. — Obdam J. N. Drost, cand. te Groningen. — Sauwerd, P. van Binnendijk, te 't Zandt.

AANGENOMEN: Wierum en Nes, J. Luring, cand. te Amsterdam. — Alkmaar, A. F. Krull Jz., te Mijdrecht.

BEDANKT: Zuid-Scharwoude, J. Heep, te Wijdenes. — Harich, C. J Oskam, cand. te Ouderijn. — Klaaswaal, Uitwijk en Waardhuizen, M. van Grieken, cand. te Woerden. — Blauwkapel, J. van Boven, te Oud-Beierland. — Lemele en Archem, B. C. Verhagen, cand. te Utrecht. — 's-Gravezande c. a., J. Visser, te Woudenberg. — Huisduinen c. a., M. Jongebreur, cand. te Ouderkerk a/d IJsel. — Erichem en Vlijmen, A. Verwaal, cand. te Pijnacker. — Saaksum c. a., G. Stoel, te Burum. — Sneek, C. Menzel, te Beetsterzwaag. — Lobith, N. C. Renken, cand. — Sliedrecht, F. Heineman, te Alblasserdam.

Geabonneerden op DE HERAUT wordt beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geëindigd 31 Dec. j. l., ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken, welken men gelieve te adresseeren aan

De Administratie van „De Heraut"
Amsterdam.

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE.

Amsterdam, Jan. 1900.

Advertentiën.

Zoo de Heere wil, hopen onze geliefde Ouders,

FREDERIK BRUNE
EN
RINSKE BOS,
op 10 Januari a. s. hunne

40-jarige Echtverbintenis

TE HERDENKEN.

Hunne dankbare kinderen.

Lollum, Januari 1900.

Voor de vele bewijzen van deelneming ontvangen bij het zoo smartelijk verlies mijner lieve Echtgenoote betuig ik mede namens mijne kinderen mijn hartelijken dank.

W. J. SMIT.

Zwolle, 4 Jan. 1900.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

Waarschuwing
Kootwijks scholen.

HET BESTUUR maakt bij dezen bekend, dat de Heer **G. DOCTER**, die tot op heden voor Kootwijks scholen collecteerde, **is ontslagen.**

HET BESTUUR verzoekt den vrienden van het Christelijk onderwijs, geen giften voor Kootwijks scholen af te geven dan aan ons **medebestuurslid H. DEKKER te Kootwijk**, die alleen tegen vergoeding van reiskosten werkt, of aan den Heer JAN VAN KASTEEL te Epe, daartoe door het Bestuur gemachtigd.

Aan elken gever wordt des verlangd, quitantie gezonden.

Vriendelijk verzoeken wij den vrienden onze scholen, door hunne giften te steunen.

Het Bestuur voornoemd:
A. JANSEN, *Voorzitter.*
D. HULLEMAN, *Penningmeester.*

Januari 1900.

Bij **D. DONNER**, te **Leiden**, is verschenen:
CALVIJNS INVLOED
OP DE
REFORMATIE in de NEDERLANDEN
voor zooveel die door hemzelven is uitgeoefend,
DOOR
Dr. F. L. RUTGERS.
Prijs f 2.75.

JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS** Wisselen Gouden, Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIËN** en **BELEENINGEN.** Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.
Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.
Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:
Mr. Th. HEEMSKERK; L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE.
Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

BREEBAART'S ORGELHANDEL,
Damrak 22, Amsterdam.
Vraag Catalogi.

NIEUWE UITGAVE.
EVOLUTIE.
REDE.
bij de overdracht van het Rectoraat aan de Vrije Universiteit, op 20 October 1899.
GEHOUDEN DOOR
Dr. A. KUYPER, L. L. D.
Prijs f 0.60.
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
Amsterdam. Pretoria. **HÖVEKER & WORMSER.**

Bij **J. H. KOK**, te **Kampen**, verscheen:
ABRAHAM.
De Vader der Geloovigen,
voorgesteld in dertien Meditatiën,
door E. J. W. RUDOLPH.
Prijs f 1.50. Geb. in stempelband f 1.90.

HET WONDER,
DOOR
F. BETTEX.
Prijs f 0.65. Geb. in stempelband f 1.90.
Beide werken zijn bij elken Boekh. voorhanden en zijn mede verkrijgbaar bij den uitgever.

ENCYCLOPÆDIE
DER
Heilige Godgeleerdheid,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halfleêren banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 7.—).
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL.
VOORHEEN
Amsterdam. Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

Levensverzekering-Bank „KOSMOS,"
gevestigd te ZEIST (Prov. Utrecht).
Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 23 Februari 1862.
Directie: Jhr. F. H. VAN DE POLL en Jhr. F. VAN REENEN.
Volteekend Maatschappelijk Kapitaal f 1,800,000.—.

Ultimo December 1898 bedroegen:
Het verzekerd kapitaal ..... f 19,819.525.—
Het waarborgkapitaal ..... „ 10,866,952.25½
De uitbetaalde verzekeringen ..... „ 9,713,122.03½
(Het **aandeel in de Winst** voor verzekerd ƒ 1000.— verzekerd Kapitaal bedroeg over 1898 **10 pCt. der Jaarpremie**, uit te keeren na twee-jarig bestaan der verzekering).
Verzekeringen van Kapitalen bij overlijden en bij leven.
Gemengde Verzekeringen. Uitzetverzekeringen.
Communieverzekeringen. Studiebeurzen.
Lijfrenten. Pensioenen.
volgens tarieven, welke naar de nieuwste gegevens berekend zijn.
Gunstige voorwaarden voor verblijf in Oost- en West-Indië en Transvaal.
Prospectussen en Formulieren kosteloos verkrijgbaar ten Kantore der Maatschappij te *Zeist;* bij Heeren Inspecteurs en Heeren Agenten.

VERSCHENEN:
CALVINISM.
SIX STONE LECTURES
BY
Dr. A. KUYPER.
CALVINISM A LIFE SYSTEM; CALVINISM AND RELIGION; CALVINISM AND POLITICS; CALVINISM AND SCIENCE; CALVINISM AND ART; CALVINISM AND FUTURE.
Prijs gebonden f 2.50.
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
Amsterdam. Pretoria. **HÖVEKER & WORMSER.**

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Ds. W. G. te A. f 25; door den heer Jobs. Krap te 's-Gravenhage afrekening f 50.50; door den heer J. Wolfswinkel te Schiedam 1e storting f 155; door Ds. G. Boekenoogen te St. Anna Parochie f 25; door Ds. H. Kuik te Putten f 11; door den heer J. Hartkamp te Maassluis uit Maasland f 100 (de f 18.50 als uit Rozenburg verantwoord, kwam uit Schipluiden); door den heer W. H. Sliep f 85.50; door den heer Jb. Vinhuizen te Middelstum f 20.50; door den heer L. Hamersma van de halve stuivetsver. te Oosterbierum f 11.75; door den heer L. IJ. van Vels te Kuinre f 7.75; van Ds. R. van Giffen te Aalst f 10; door Ds. D. Prins te Oudega, (S) f 10; door den heer C. Brouwer te Ouderkerk a/d IJsel f 119; door den heer G. Kuipers te Sprang f 21.50.
Aan Collecten (voor de Theol. faculteit): Van de Ger. kerk te Amsterdam (1/3 coll.) f 265.58½; van idem te Maassluis f 56.88½; van idem te Hijlaard f 4.50; van idem te Dedemsvaart f 21; van idem te Vorden f 6.70; van idem te Winterswijk (2 halve coll.) f 20.82½; van idem te Lutten f 5.82½.
Aan Schenkingen:
Door den heer Jobs. Krap van de Zondagsschoolvereen. „De Waarheid zal u vrijmaken" f 9.50; gevonden in de collecte te Amsterdam f 1; door Ds. C. L. F. van Schelven te Wageningen van de kinderen van schipper A. de Kleijn f 1; van N. N. 1 Obligatie fl. o/w. 1000 5pCt. Z. Metaliek met coup. 1 Januari 1900; door den heer W. Minderaa giften gevonden in de collecten Ger. kerk te Rotterdam A f 4.
Voor het Studiefonds:
Van den heer M. N. Baert te Vlissingen f 8; door mevr. wed. A. H. de Hartog van de Zondagsschool van wijlen Dr. A. H. de Hartog f 10.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

VERSCHENEN:
Ignas Prinsloo.
Een verhaal uit den tijd der Voortrekkers in Natal.
(Vervolg op „PIET UYS"),
DOOR
C. W. H. VAN DER POST,
te Fauresmith (Oranje Vrijstaat).
Met omstreeks 50 teekeningen van WILLEM STEELINK.

Dit boek is het eerste dat de leden der Vereeniging ter bevordering van Christelijke Lectuur **voor hun lidmaatschap 1900** ontvangen.

Daar niemand gaarne wachten zou tot 1 Januari 1900 om kennis te maken met dit nieuwe verhaal van den beroemden schrijver, die thans ook onder de wapenen staat ter verdediging van zijn aangenomen vaderland, hebben de uitgevers het nog in dit jaar verzonden zoodra het gereed was.

De leden der bovengenoemde Vereeniging voor **1900** ontvangen het gratis. In den handel kost het f 1.20 ingenaaid en f 1.50 gebonden.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
BOEKHANDEL
VOORHEEN
Amsterdam. Pretoria. **HÖVEKER & WORMSER.**

Gereformeerd Gymnasium,
te Amsterdam.

Sedert de laatste opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften.

Genemuiden: A. J. L. f 1; A. A. d. J. f 1; Gebr. R. f 2; P. P. R. f 0.65; A. P. R. f 0.50; J. F. f 0.35. **Gaast:** Ds. H. v. D. f 1; A. K. f 1; K. H. f 0.50; G. D. f 1. **Workum:** H. f 1; J. C. N. f 0.50; L. C. N. f 1; Wed. H. S. f 1. **Scharnegoutum:** J. E. W. f 2.50; P. P. T. f 1; S. R. S. f 0.50. **Bozum:** I. H. f 2.50; H. T. O. f 0.50. **Winsum:** K. S. f 1; J. D. f 2.50. **Sauwert:** Wed. K. L. f 2.50; W. B. f 1; J. B. f 1. **Loppersum:** W. M. f 1; J. W. f 1; J. J. P. f 1; T. W. f 1; T. M. f 1. **Groningen:** P. D. f 2.50; Ds. L. B. f 2.50; Z. R. f 1; H. W. f 1; D. A. B. f 3.50; A. A. f 1; E. W. Sz. f 1; P. A. f 1; J. d. V. f 1; K. B. f 1; D. I. f 1; J. T. f 1; W. M. f 1; J. d. B. f 0.50; Mej. C. M. v. H. f 1; Mej. S. B. f 1; Wed. K. B. f 1. **Zuidwolde:** H. J. B. f 2.50; B. A. f 2.50; R. v. W. f 1; R. S. W. f 1; E. d. V. f 1; K. R. B. f 1.50; J. J. W. f 2.50; E. P. E. f 1. **Leegkerk:** A. v. d. R. f 2; T. M. f 1; P. O. f 0.50; Wed. O. v. Z. f 2. **Dokwerd:** J. N. f 1; E. S. f 1; Mej. E. W. f 1. **Spijk:** B. S. f 2; M. D. f 2.50; W. O. f 2; T. v. d. P. f 1; S. M. f 2; Ds. H. M. f 1; J. O. f 1; B. f 1. **Stedum:** W. U. f 1.50; J. S. f 2.50. **Appingedam:** W. v. d. P. f 1; B. B. Kzn. f 1; K. A. V. f 1; Wed. H. V. f 1. **Oostwold:** Z. J. K. f 1; S. f 1; O. K. Kzn. f 1; J. H. f 1; J. S. Szn. f 1; J. M. f 1; Gebr. H. f 5; R. T. f 2.50. **Bedum:** Ds. J. M. S. f 1; H. M. f 0.50; A. W. Jr. f 0.50; G. P. f 1.

N.B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen waarover per quittantie wordt beschikt.

Boek- en Courantdrukkerij: DE ROEVER KRÖMER & BAKELS, Amsterdam.